

Çakmak, C. (2024). Demirci ağzından Derleme Sözlüğü'ne katkılar-1 (Bitkiler). *Uluslararası Türk Dünyası Dergisi*, 7(2), s. 67-88.

DEMİRCİ AĞZINDAN DERLEME SÖZLÜĞÜ'NE KATKILAR-1 (BİTKİLER)

Cihan ÇAKMAK*

Öz: Ağız araştırmaları toplumların en önemli kültür taşıyıcısı olan dilin nesilden nesile aktarılmasında ve kayıt altına alınmasında en önemli çalışmalar arasında yer almaktadır. Günümüzde özellikle kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması nedeniyle Anadolu'nun farklı coğrafi bölgelerinde kullanılan kelimeler unutulma ve kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle özellikle yaşı 70'in üzerinde olan Anadolu köylüsünün atalarından duyduğu ve izlerini Dîvânu Lugâti't-Türk'e kadar götürebildiğimiz kelimelerin kayıt altına alınması ve kaybolmaması son derece önemlidir.

Bu çalışmada Manisa'nın merkeze en uzak ilçesi konumunda olan Demirci ilçesine bağlı 78 köyden derlenen söz varlığı ele alınacaktır. İncelemede Demirci ağzında bulunup Derleme Sözlüğü'nde görülmeyen yeni kelimelere yer verilecektir. Ayrıca Derleme Sözlüğü'nde madde başı olarak yer almasına karşılık Demirci ağzıyla farklı anlamda kullanılan kelimeler de listelenecektir. İnceleme önceki derleme çalışmalarından tematik olması yönüyle farklıdır. Çalışmada sadece Demirci ağzındaki Bitki temalı söz varlığına yer verilecek, derleme yapılan kaynak kişilerin yanı sıra Derleme Sözlüğü ile Demirci ağzında farklı anlamda kullanılan kelimeler tablolar halinde listelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Ağız araştırmaları, Demirci ağzı, Derleme Sözlüğü, Bitki teması.

CONTRIBUTIONS TO THE COMPILATION DICTIONARY FROM DEMİRCİ DIALECT-1 (PLANTS)

Abstract: Dialect researches are among the most important studies in transferring and recording the language, which is the most important cultural carrier of societies, from generation to generation. Today, especially due to the widespread use of mass media, the words used in different geographical regions of Anatolia are in danger of being forgotten and lost. For this reason, it is extremely important to record the words that Anatolian villagers, especially those who are over 70 years old, heard from their ancestors and whose traces can be traced back to Dîvânu Lugâti't-Türk. In this study, the vocabulary collected from 78 villages of Demirci district, which is the farthest district of Manisa from the centre, will be discussed. In the analysis, new words that are found in Demirci dialect but not in the Compilation Dictionary will be included. In addition, words that are used in different senses in Demirci dialect, although they are included in the Compilation Dictionary as an item head, will also be listed. The study differs from previous compilation studies in terms of being thematic. In the study, only the plant-themed vocabulary in the dialect of Demirci will be included, and the words used in different senses in Demirci dialect with the Compilation Dictionary as well as the source persons compiled will be listed in tables.

Keywords: Dialect researches, Demirci dialect, Compilation Dictionary, plant-theme.

* Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, cihncakmak@gmail.com

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-2255-4712

Dünyanın en eski medeniyetlerinden olan Türklerin dilleri de büyük bir zenginliğe sahiptir. Yenisey Yazıtları ile başlayan Türkçenin yazı serüveni II. Köktürk Kağanlığının âdeta anayasası niteliğindeki Orhun Yazıtları ile mükemmel bir form halini almıştır. 11. yüzyılda Kâşgarlı Mahmud'un Dîvânu Lugâti't-Türk'ünde ise Türkçenin ilk sözlüğü olarak gün yüzüne çıkmıştır.

Kâşgarlı'nın Dîvânu Lugâti't-Türk adlı eseri farklı Türk boyları arasında Türkçe kelimelerdeki söyleyiş farklılıklarını ortaya koymasıyla Türk dilinin ilk ağız sözlüğü olarak da kabul edilmektedir. En eski örneğini 11. yüzyılda Dîvânu Lugâti't-Türk ile gördüğümüz Türk sözlükçülüğünün kuramsal çerçevesi Tanzimat döneminde çizilmiştir. Bu dönemde Ahmet Vefik Paşa (Lehçe-i Osmanî-1876), Muallim Nâci (Lügat-i Nâcî-1891) ve Şemseddin Sâmî (Kâmûs-ı Türkî-1901) eserlerinin giriş kısmında leksikoloji sahasının ilkelerini belirlemişlerdir. Bilhassa Türk sözlükçülüğünün en önde gelen isimlerinden Şemseddin Sâmî Kâmûs-ı Türkî'de kaleme aldığı Önsözde Cumhuriyet devri modern sözlükçülük metodunun ilkelerini ortaya koymasıyla ayrı bir öneme sahiptir (Akar, 2009, s. 4).

Atatürk tarafından 12 Temmuz 1932'de Türk dilinin tüm yönleriyle incelenmesi amacıyla kurulan Türk Dilini Tetkik Cemiyeti, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu izleyen yıllarda derleme çalışmalarına ağırlık vermiştir. Anadolu'nun farklı coğrafyalarından elde edilen dil malzemesi 1932 yılında "Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi" adlı yayında neşredilmiştir. 1932-1960 yılları arasında tüm yurttaki geniş bir derleme faaliyeti yapılmasına karar verilmiş, bunun sonucunda 1939-1957 yılları arasında "Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi" 5 cilt olarak yayımlanmıştır. 1963-1982 yılları arasında ise "Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü" 12 ciltlik geniş bir yayın dizisini oluşturmuştur. Gönüllü ekipler tarafından ülkenin tamamında yapılan derleme çalışmalarıyla çok sayıda yeni kelime kaydedilmiş ve günümüzde Derleme Sözlüğü olarak bilinen eser yazılmıştır (Biray, 2009, s. 748; Oruç Aslan, 2018, s. 67).

Bu çalışmada daha önce *Anadolu Ağzlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar* başlıklı çalışmalardan farklı olarak Demirci söz varlığında tespit edilen fakat Derleme Sözlüğü'nde yer almayan örneklerin tematik olarak incelenmesi amaçlanmıştır. İncelemede bitkiler ile ilgili madde başları yer alacak, tespit edilen söz varlığı alfabetik olarak listelenecektir.

1. İnceleme Yöntemi

Çalışma *Demirci Söz Varlığı*¹ adlı eserde *Bitkiler* başlığı altında yer alan kelimelerin tematik incelemesine dayanmaktadır. Söz konusu kaynaktaki *Bitkiler* başlığı altında yer alan kelimeler tek tek Derleme Sözlüğü ile karşılaştırılmıştır. Demirci ağzında bulunan fakat Derleme Sözlüğü'nde tespit edilmeyen kelimeler kaydedilmiş, Demirci ağzında ve Derleme Sözlüğü'nde bulunmasına karşılık bilhassa Derleme Sözlüğü'nde anlam farklılığı olan kelimelere de ayrıca yer verilmiştir. Derleme Sözlüğü'nde yer almayan bitki adları alfabetik olarak listelenmiş, bazı madde başlarına dair dipnotlarda örnek cümlelere yer verilmiştir. İncelemede sadece isim soylu kelimeler dikkate alınmıştır. Demirci ağzından kaydedilen madde başlarının yanına, parantez içinde kelimenin derlendiği köyün adı ayrıca yazılmıştır. Derleme Sözlüğü'nde ilgili madde başları yazılırken genellikle tek bir yöreye yer verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın sonunda *Demirci Söz Varlığı* kitabının yazım aşamasında yüz yüze görüşme yapılan 159 kaynak kişi ile Derleme Sözlüğü'nde anlam farklılığına sahip kelimelerin listesine yer verilecektir. Söz konusu kitaptan alınan madde başlarının yanında parantez içinde eserin baş harflerinden oluşan (DSV) kısaltması kullanılmış ve sayfa numarası ayrıca belirtilmiştir. Derleme Sözlüğü için ise (DS) kısaltmasına yer verilmiştir.

¹ Çakmak, C. (2022). *Demirci söz varlığı*. Gazi Kitabevi.

2. Derleme Sözlüğü'nde Yer Almayan Bitki Adları

A

ağarı göveri (DSV, 21)

Süt ürünleri (yoğurt, peynir vb. hakkında); yeşil sebzeler. (Yavaşlar)

Derleme Sözlüğü'nde *ağarı* ve *göveri* maddeleri ayrı birer başlık altında yer almakta; bununla birlikte *ağarı göveri* şeklinde bir ikilemeye yer verilmediği görülmektedir.

ak bölce (DSV, 21)

Bir çeşit börülce. (Örücüler)

akkarpuz (DSV, 21)

İçi sarı, kabuğu beyaz renkli karpuz. (Öksüzlü)

alfatma otu (DSV, 21)

Birçok hastalığa iyi geldiğine inanılan bir bitki, hatmi çiçeği. (Demirci Merkez, Serçeler)

askılık kavun (DSV, 21)

Mevsim şartlarına dayanıklı, tohumunun dikim zamanı tekrar gelene kadar dayanan, çürümeyen ve iple bağlanarak tavana asılan kavun türü. (Öksüzlü). *Askılık* kelimesi Derleme Sözlüğü'nde "asılıp saklanacak sebze, meyve" anlamında olup *askılık kavun* kullanımı tespit edilmemiştir.

aş aşlık (DSV, 21)

Demirci ağızlarında "aş yapmak için hazırlanan ve saklanan yiyecek malzeme" anlamıyla Çataloluk ve Eskişehir köylerinde tespit edilmiştir. DS'de *aşlık*² kelimesi şu anlamlarda yer almaktadır:

DS. aşlık (II)-4: mutfak. (Çankırı)

DS. aşlık (III): eskimiş giysilere yapılan yama, yamalık. (Giresun-Keşap)

DS. aşlık (I): açlık. (Afyonkarahisar-Dinar)

DS. aşlık (II): buğday, mısır gibi tahıl, bunlardan yapılan çorbalık, bulgur gibi yemeklikler. (Afyonkarahisar-Bolvadin)

aşlık dişlik (DSV, 22)

Yemek yapmak için hazırlanan ve saklanan yiyecek malzeme. (Taşokçular, Yavaşlar)

DS'de *aşlık* kelimesi "mutfak; yemeklik sebze" anlamlarının yanında "buğday, mısır gibi tahıl, bunlardan yapılan çorbalık, bulgur gibi yemeklikler" anlamında da kullanılmaktadır. *Dişlik* madde başı ise DS'de "dizgin yerine ata takılan ip" anlamıyla yer almakta ancak *aşlık dişlik* şeklinde bir kullanıma rastlanmamaktadır.

B

basdırga (DSV, 22)

Budanan ağaç dallarının üst üste konması. (Yavaşlar)

basdırgı (DSV, 22)

Yığılmış çalı çırpı. (Kışlak)

bayır peslâni (fesleğeni) (DSV, 22)

Yabani fesleğen. (Demirciköy/Delidemirciler)

DS'de *bayır peslâni* şeklinde bir kullanım tespit edilmemiştir.

baza armudu (DSV, 22)

Pazar armudu, dağ armudu, yabani armut. (Boyacık)

² Söz konusu madde başının DS'de 10 madde başı bulunmakla birlikte burada dördüne yer verilmiştir.

boğan (DSV, 22)

Sarmaşık otu. (İsmailler)

boşaplı (DSV, 22)

Ada çayı. (Demirciköy/Delidemirciler)

bovana (DSV, 22)

Karnıkara, börülce. (Kılavuzlar)

bozşapla (DSV, 22)

Ada çayı, bir tür bitki çayı. (İrişler)

bozşaplı (DSV, 22)

Ada çayı. (Mahmutlar)

bursa āmudu (DSV, 23)

Bursa armudu, mevsiminden önce meyve veren armut çeşidi. (Boyacı)

Ç

çalı basdırma (DSV, 23)

Ağaç dallarının üst üste konması. (Marmaracık)

çalı basdırması (DSV, 23)

Ağaç dallarının üst üste yığılması. (İsmailler)

çalı pıynar (DSV, 23)

Meşe çalısı. (Hırkalı)

DS'de "meşe çalısı" anlamıyla yer alan *pıynar* kelimesi *çalı pıynar* şeklinde kullanılmamaktadır.

çamakması (DSV, 23)

Çam sakızı. (Çamköy)

çayır dikenini (DSV, 24)

Bölgede çayırlarda yetişen bir diken türü. (Kuzeyir)

çayotu (DSV, 24)

Kantoron, sarıkız. (Alağaç, Kılavuzlar, Mahmutlar)

çeşne (DSV, 24)

Susuz yerde yetişen domates. (Bozköy)

çıtır gavın (DSV, 24)

Çıtır kavun, yörede yetişen kokulu ve dayanıksız bir kavun türü. (Öksüzlü, Sarnıç, Tekeler, İmrenler)

çoban kâpızı (DSV, 24)

Çoban karpuzu, uzun enli karpuz. (Öksüzlü)

D

delicegül (DSV, 24)

Kuşburnu. (Alağaç)

dişli piyna(r) (DSV, 24)

Üzeri dikenli bitki, meşe palamudunun halk dilindeki adı. (Çardaklı)

dulgeç (DSV, 25)

Sap. (Çamköy)

E

elekçin (DSV, 25)

Epçin, kırmızı mantar. (Kılavuzlar)

eşekgötü (DSV, 25)

Kuşburnu. (Esenyurt)

ēşigulak/eşigulak (DSV, 25)

Kuzukulağı. (Hoşçalar)

ēşimelek (DSV, 25)

Kuzukulağı. (Demirciköy/Delidemirciler, Durhasan, Karaisalar, Marmaracık, Sayık)

ēşimelik (DSV, 25)

Kuzukulağı. (İsmailler)

ēşinene (DSV, 25)

Kuzukulağı. (Hoşçalar)

F

fasiye (DSV, 25)

Fasulye. (Ahatlar, Kulalar, Mahmutlar)

feslağan (DSV, 25)

Fesleğen. (Köylüce)

fışlayık (DSV, 25)

Meşe ağacının ince dalı. (Kazancı)

G

garagulak (DSV, 26)

Bir çeşit mantar. (Kılavuzlar)

garnıgara (DSV, 26)

Bir tür börülce. (İcikler)

gencer diken (DSV, 26)

Halk dilinde deve diken, uzun mor çiçekler açan bir diken türü. (Akdere)

gıçırgan (DSV, 26)

Isırgan otu. (Ahatlar, Söğütçük)

gırmızı balcan (DSV, 26)

Domates. (Kargınışıklar)

gıynat/kıynat (DSV, 26)

Ceviz içi. (İrişler)

gicişken (DSV, 26)

Isırgan otu. (Rahmanlar)

gidişken (DSV, 26)

Isırgan otu. (Demirci Merkez, İmrenler, Yavaşlar)

gocaboğan (DSV, 26)

Bir armut çeşidi. (Boyacık)

gurgaz³ (DSV, 27)

Kurumaya yüz tutmuş ağaç. (Akdere)

³Ağaca yalabık vurmuş, gurgaz olmuş. "Ağaca yıldırım çarpmış, ağaç kurumaya yüz tutmuş."

guzugöbeği (DSV, 27)

Bir mantar çeşidi. (Kılavuzlar)

H

hışırt (DSV, 27)

Küçük kavun, bostanın küçüğü. (Öksüzlü, Marmaracık)

hıyır (DSV, 27)

Karpuzun küçüğü. (Boyacık)

hıyurtmak (DSV, 27)

Küçük kavun. (Yavaşlar)

hirtmak (DSV, 28)

Yeşil kavun. (İcikler)

horoz daşağı (DSV, 28)

Bir tür iri üzüm. (Boyacık, Marmaracık)

İ

itkürü (DSV, 28)

Kuşburnu. (Demirciköy/Delidemirciler, İsmailler, Kerpiçlik, Taşokçular)

iyilcen (DSV, 28)

Yabani ot başağı. (Elek, Marmaracık)

K

kadınayşe fasilyesi (DSV, 28)

Sarı ve açık yeşil renkli bir tür fasulye. (Öksüzlü)

kafira (DSV, 28)

Saksıda yetiştirilen güzel kokulu bir tür süs bitkisi. (Demirciköy)

kara börülce (DSV, 28)

Bir börülce türü. (Ulacık)

karamık kürü⁴ (DSV, 28)

Yabani böğürtlen bitkisi. (Astepe)

kavak mantarı (DSV, 28)

Kavak kütüğünde yetişen bir mantar türü. (Kılavuzlar)

kesindir (DSV, 29)

Kesilmiş yaş ağaç dalı. (Yavaşlar)

kızılgöt (DSV, 29)

Kızıl renkli *çakırdiken* olarak da bilinen dağ dikenini. (Kuzeyir)

kokmuk⁵ (DSV, 29)

Taş ve ağaç üzerinde oluşan yosun, yosun tabakası. (Azizbey, Kuzeyir, Gömeçler, Yeğenler)

köpekkürü (DSV, 29)

Kuşburnu. (Gümele, Marmaracık)

⁴ DS'de *karamık kürü* madde başı bulunmamaktadır. *Karamık* kelimesi DS'de şu anlamlarıyla yer almaktadır: 1. Saçma büyüklüğünde meyveleri olan dikenli bir bitki, çalı. (Isparta-Yalvaç, Burdur-Tefenni) 2. Vücutta siyah kabarcıklar çıkaran bir hastalık. (Ankara) 3. Böğürtlen. (Kayseri-Bünyan) 4. İri ve kahverengi göz için. (Çorum)

⁵ Diğer köylerde söz konusu madde başı ağırlıklı olarak *yösul* şeklinde kullanılmaktadır.

***köpektaşığı* (DSV, 29)**

Kuşburnu. (İcikler)

***kurtluca otu* (DSV, 30)**

Ayvadana. (İsmailler, Sayık)

***kuzugulağı* (DSV, 30)**

Kara buğdaygillerden, nemli yerlerde yetişen, yaprakları salata olarak kullanılan, çiçekleri iki evcikli ve kırmızımtırak bir bitki, ekşikulak. (Akdere)

***kürüzümü* (DSV, 30)**

Böğürtlen. (Kerpiçlik, Marmaracık)

M

***mecimek* (DSV, 30)**

Mercimek, baklagillerden, beyaz çiçekli bir tarım bitkisi. (Akdere)

***morşaplı* (DSV, 30)**

Adaçayı. (Sayık)

***murt çırpısı* (DSV, 30)**

Yandığında is çıkarmayan ince odun. (Akdere)

N

***netire* (DSV, 30)**

Üzüm salkımının küçüğü. (Marmaracık)

P

***pasırdak* (DSV, 31)**

Kıyılmamış yumuşak içimli tütün. (Mezitler)

***pates* (DSV, 31)**

Patates. (Büyükkıran)

***patlenk* (DSV, 31)**

Özü geniş, beyaz renkli, zar şeklinde balonumsu tomurcukları olan bir bitki. (Büyükkıran)

***pırçak* (DSV, 32)**

Ağaçların üstünde asalak olarak yaşayan ot, ökseotu. (Ahatlar)

S

***sarıktız* (DSV, 32)**

Kantaron. (Bayramşah, Mahmutlar)

***semirgen* (DSV, 32)**

Semizotu. (Ahmetler, Serçeler)

***semişgen* (DSV, 32)**

Semizotu. (Bayramşah, Hırkalı)

***semiz* (DSV, 32)**

Semizotu. (Çağıllar, Demirciköy/Delidemirciler, Durhasan, İcikler, İsmailler, Karaisalar, Kayaköy, Köylüce, Taşokçular, Tekeler)

***semizgen* (DSV, 32)**

Semizotu. (Bayramşah, Bozköy, Çataloluk, İmrenler, Kargınışıklar, Kılavuzlar, Kovancı, Kuzuköy, Öksüzlü, Sayık, Serçeler, Tekeler, Yeşildere, Yiğitler)

seytin (DSV, 32)

Zeytin. (Kılavuzlar)

sıyırıcık (DSV, 32)

Fasulye gibi sebzelerin kabuğundaki sert lif. (İrişler)

siyah üzüm (DSV, 32)

Bir üzüm türü. (Boyacık)

sovlaz (DSV, 33)

Buğdayın gelişmemesi, tarlada buğdayın cılız kalması. (Kargınışıklar)

Ş

şalak fasulye (DSV, 33)

Börülce. (İcikler)

şaştı (DSV, 33)

Nişasta, buğday özü. (Demirci Merkez, İrişler)

T

tareş (DSV, 33)

Yerde kalan toplanmamış palamut birikintisi. (Ahmetler, Kuzuköy)

taygulağı (DSV, 33)

Yol kenarlarında çokça bulunan sığır kulağı dikenli. (Akdere)

tefenk (DSV, 33)

Çetlemik ve asma sürgünü. (İmrenler)

Y

yayla üzümü (DSV, 34)

Bir üzüm türü. (Marmaracık)

yığın (DSV, 34)

Ekin destelerinin üst üste yığılması. (Demirci Merkez)

yılanbırçağı (DSV, 34)

Genellikle mezarlıklarda, kayalık yerlerde biten enli, uzun parlak yapraklı, ortasında mor çiçeği bulunan bir bitki. (Akdere)

yumru mantar (DSV, 34)

Bir mantar türü. (Büyükkıran)

3. Derleme Sözlüğü ile Demirci Ağzında Farklı Anlamalarda Kullanılan Kelimeler

basdırma (DSV, 22)

Kışın hayvanlara yedirilmek üzere çalıkların üst üste konması, bastırılması. (Ahmetler, Astepe, Marmaracık)

DS. basdırma: 1. Kurutulmuş tuzlu et, pastırma. (Isparta-Yalvaç) 2. Sucuk, bumbar. (Burdur-Tefenni) 3. Kabak veya patatesi etle pişirerek yapılan musakka. (Trabzon-Of) 4. Odun yığını. (Yozgat) *Basdırma* madde başı Derleme Sözlüğü ile Demirci ağızlarında farklı anlamlarda kullanılmaktadır.

basdırık (DSV, 22)

Hayvanların yemesi için çalıkların üst üste bastırılması. (Alağaç, Rahmanlar, Boyacık)
DS'de basdırık "bağlarda şırayı çıkarmak için kullanılan bir kaldıraç sistemi" anlamında kullanılmaktadır.

***bürçük* (DSV, 23)**

Pürçek, çam yaprağı. (İrişler, Marmaracık)

İlgili madde başı DS'de "herhangi bir şeyin parçası" anlamıyla kullanılmaktadır. Oysa Demirci ağızlarında *bürçük* madde başı "pürçek, çam yaprağı" anlamıyla farklı bir anlamda kullanılmaktadır.

***cimcirik* (DSV, 23)**

Yemeği yapılıp yenebilen bir tür bitki. (Taşokçular)

DS'de cimcirik "ufak tefek (İstanbul-Yeniköy, Bayburt-İrişli, Kars-Sarıkamış); açık göz (Bayburt-İrişli, Kars-Sarıkamış) anlamlarında kullanılmaktadır. Demirci ilçesi Taşokçular köyünde ise "yemeği yapılıp yenebilen bir tür bitki" şeklinde farklı bir anlamda kullanılmıştır.

***çalı* (DSV, 23)**

Meşe dalı. (İsmailler)

DS'de "olmamış meyve (İçel); bir an, bir ara (Kıbrıs-Közünüye, Larnaka); delikli taş (İstanbul); bahçe (İstanbul); keçileri kovalama ünlemi (Isparta-Küçük kabaca, Uluborlu)" anlamları ile Demirci ağızlarından farklı bir kullanım göstermektedir.

***çetlemik* (DSV, 24)**

Yabancı Antep fıstığı. (Kuzuköy, Mahmutlar)

DS'de çetlemik maddesi için çitlenbik⁶ maddesine gönderme yapılmış olup Demirci ağızlarından anlam bakımından farklılık göstermektedir.

DS. çitlenbik: 1. Kara ağaçgillerden, düz kabuklu, kerestesi sert ve dayanıklı bir ağaç; çitlik, menengiç, bittim. 2. Bu ağacın mercimekten büyük, yuvarlak, buruk lezzette meyvesi. (Balıkesir-Savaştepe ve köyleri)

***çiydem* (DSV, 24)**

Safran kökündeki soğan türü. (İsmailler)

DS'de çiydem "çiğdem" anlamıyla Demirci ağzından farklı bir anlamda kullanılmaktadır.

***çöyür* (DSV, 24)**

Ağaç dikenini. (Ulacık)

DS'de çöyür "fidan; yabanî armut, ahlat" anlamlarında kullanılmaktadır. Demirci söz varlığında "ağaç dikenini" anlamında kullanılan *çöyür* kelimesi Derleme Sözlüğü'ndeki anlamıyla farklılık göstermektedir.

***domalan* (DSV, 24)**

Domalan (Ahmetler, Demirciköy/Delidemirciler, Demirci Merkez, Durhasan, Güveli, İcikler, Kayaköy, Sayık) kelimesi hem bir yiyecek türü hem de çocuklara söylenen ve azarlama ifade eden bir kelime olarak kullanılmaktadır. Örneğin annesinin yaptığı yemeği beğenmeyen çocuğa annesi şöyle seslenmektedir: *Ana ben yemicem. Yemezsen yeme, domalan ye!* (Bir tür azarlama sözü)

Söz konusu madde başı Demirci ağızlarında "yumurta vb. yumru olan şeyler; mantar türü" anlamında da kullanılmaktadır. Bununla birlikte DS'de yapılan tarama neticesinde *domalan* kelimesinin kargış (beddua) olarak kullanımı tespit edilememiştir.

***düğül* (DSV, 25)**

Üzümün salkım veren bölümü, küçük salkım; meyve olan sap. (Azizbey, Demirci Merkez, Marmaracık)

⁶çitlenbik bk. çitlenbik

DS'de düğül "Elendikten sonra geriye kalan en ince bulgur; darıdan yapılan yarma; ökse otu; toprağın en küçük parçası; ince elekten geçirilmiş çiğ yarma" anlamlarındaki kullanımı ile Demirci ağızlarından farklılaşmaktadır.

***ebcin*⁷ (DSV, 25)**

Çam mantarı, kırmızı mantar. (Söğütçük)

DS'de "bir çeşit mantar" şeklinde yer alan söz konusu kelime Demirci ağızları ile farklılık göstermektedir.

***erin* (DSV, 25)**

İç, bakla içi. (Kuzeyir)

DS'de "dudak" anlamında kullanılan *erin* kelimesi, Demirci ağızlarında "bakla içi" anlamındaki kullanımıyla dikkat çekmektedir.

***fıskırık* (DSV, 25)**

Filiz. (Marmaracık, Yeşiloba)

DS'de fıskırık "polis düdüğü; parmak ağza konarak çalınan ısıklık" anlamlarıyla Demirci ağızındaki kullanımla farklılık arz etmektedir.

***filiskin* (DSV, 25)**

Çay otu. (İrişler, İsmailler)

DS'de Latince adı *Mentha silvestris*, Labiatae olan ballıbabagiller⁸ bitkisini karşılamaktadır. Demirci ağızlarındaki kullanımı ise *çay otu* olarak karşımıza çıkmaktadır.

***gabeç* (< *gaba*+*ağaç*) (DSV, 25)**

Ağaç gövdesi. (Köylüce)

DS'de gabeç "gövdesi iri, bacakları ince olan insan tipi" anlamındadır. Demirci ağızında ise *gaba* (*kaba*) ve *ağaç* kelimelerinin kontraksiyonu (vokal birleşmesi) ile *gabeç* halini almış ve anlam bakımından DS'den farklılaşmıştır.

***garamık* (DSV, 26)**

Böğürtlen. (İrişler)

Garamık kelimesi DS'de "sert ve uzun dikenli, ufak boylu çalı" anlamındaki kullanımıyla Demirci ağızından farklılık göstermektedir.

***goruk* (DSV, 26)**

Koruk, henüz olgunlaşmamış ekşi üzüm. (Tekeler)

DS'de goruk "fındık kurdunun deldiği fındık" anlamındadır.

***göve* (DSV, 27)**

Sebze, yeşillik. (Kuzeyir)

DS. göve "gökyüzü; yünlü kumaşları ve dokumaları yiyen bir çeşit böcek, güve; güya" anlamlarındadır.

***güve otu*⁹ (DSV, 27)**

Filiskin adlı bitkinin halk dilindeki adı. (Azizbey)

DS'de ilgili kelime "naftalin" anlamındadır.

⁷ melki

⁸ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Balıbabagiller> (Erişim Tarihi: 19.02.2024)

⁹Bitki çiçek açmadan önce toplanıp kıyafetlerin ve yiyeceklerin arasına koyulmakta ve güve oluşumunu engellemektedir. Bu yüzden filiskine, *güve otu* da denmektedir.

***ineme* (DSV, 28)**

Erkek soğan, soğan filizi. (İrişler)

DS. ineme: 1. Burulmuş koyun ya da keçi. (Eskişehir, Ordu-Ulubey) 2. Tuğla. (Edirne-Altınoluk)

Demirci ağızlarında *ineme* madde başının Derleme Sözlüğü'nden farklı bir anlamda kullanıldığı tespit edilmiştir.

***keç* (DSV, 28)**

Armutun göbeği, armudun ortasındaki sert kısım. (İcikler, Talas)

DS. keç: 1. Nemli yer. (Bitlis-Ahlat) 2. Samandan ayrılmış buğday. (Malatya) 3. Bal peteği. (Rize-Mapavri) 4. Destek. (Samsun-Vezirköprü) Derleme Sözlüğü'nde *keç* madde başının anlamı ile Demirci ağızlarında kullanılan anlamı büyük farklılık göstermektedir.

***kelemne* (DSV, 29)**

Gelincik, ot türü. (Armutlu, Güveli, İsmailler, Köylüce, Marmaracık)

DS. kelemne: 1. Sürülmeden bırakılmış tarla. (Denizli-Çivril) 2. Papatya. (Kütahya-Emet) 3. Bir yıl sürülmemiş tarla. (Eskişehir)

***kelle* (DSV, 29)**

Ekin, buğday başağı. (Sevinçler, Üşümüş)

DS. kelle: 1. İçine ceviz, fındık, pirinç konularak yapılan hamur tatlısı. (Sivas-Zara)

kelle (I): Sirkeli paça. (Çorum).

kelle (II). Kere, kez. (Yozgat)

***kelleme* (DSV, 29)**

Bağın elle budanması. (Tekeler)

DS. kelleme: 1. Verimsiz toprak. (Çankırı-Dikenli) 2. Küçük toprak yığını, tümsek. (Ankara-Haymana)

***kevse* (DSV, 29)**

Posa, üzümün posası. (Ulacık)

DS. kevse: Su bardağı. (Kastamonu-Küre, Konya-Ereğli)

***kevsey* (DSV, 29)**

Saman artığı, saman çöpü. (Küpeler)

DS. kevsey: İçi delikli, hafif, çabuk kırılabilen, yumuşak (taş vb. için). (Ankara-Polatlı)

***kırık* (DSV, 29)**

Kırılmış odunluk çam dalı. (Mahmutlar)

DS. kırık: 1. Eşek yavrusu, sipa. (Samsun-Vezirköprü) 2. Şıklığa özenen, gösteriş çabasında olan. (Çankırı-Saray)

***köpekgülü* (DSV, 29)**

Kuşburnu. (Küçükoba)

DS. köpekgülü: Yaban gülü. (Zonguldak-Çaycuma)

***kursak* (DSV, 30)**

Kuzu göbeği mantarı. (İcikler)

DS. kursak: 1. Anlak, us, akıl. (Tokat, Eskişehir) 2. Yürek, kalp. (Manisa, Amasya-Merzifon) 3. Mide. (Uşak) 4. Kapının tahtalarını birbirine bağlayan ağaç. (Kars)

***kül* (DSV, 30)**

Samanın tozu. (Yeğenler)

DS. kül: Kül. (Diyarbakır, Doğu Trakya)

L

labada¹⁰ (DSV, 30)

Pazı. (Akdere, İsmailler, İrişler)

DS. labada: 1. Bluz. (Konya). 2. Cüppe. (Maraş)

moruk (DSV, 30)

Sarı renkli çiçek açan çalimsı bitki. (Mezitler)

DS. moruk: 1. Leylak. (Karaaba-Çanakkale) 2. Bir çeşit diken. (Bursa-Hamiler) 3. Kar altındaki kuru ot. (Isparta-Keçiborlu) 4. Sazlık yerlerde yetişen, mavi çiçekli bir çeşit ot. (Kütahya-Altıntaş) 5. Çocukların oyunda kazandıkları sayı. (Burdur-Başpınar)

mürdük [> mürdümük] (DSV, 30)

Otsu bölümü hayvan yemi olarak kullanılan, beyaz açık mavi veya mor çiçekli bir bitki türü. (Akdere, Hoşçalar)

DS. mürdük: 1. Mercimeğin büyüğü. (Bilecik-Gölpazarı) 2. Bezelye. (Bursa-İnegöl) 3. Fiğе benzeyen yaban otu. (Ankara-Ayaş) 4. Bezelyeye benzeyen bir çeşit yaban otu. (Tokat) 5. Haşlanmış buğday, mısır, nohut, fasulye karışımı. (Isparta-Şarkikaraağaç) 6. Mercimek. (Çankırı-Çerkeş)

navrız (DSV, 30)

Nergis çiçeği. (Köylüce)

DS. navrız: Martı. (Hatay-Antakya)

pate (DSV, 31)

Patates. (İsmailler)

DS. pate: 1. Bardak. (Ankara) 2. Bilye. (Edirne) 3. Çadır. (Eskişehir-Seyitgazi)

pesin (DSV, 32)

Kurumuş çam yaprağı. (İrişler, Kışlak)

DS. pesin (I-2): Soğuk nedeniyle, ağaç dalları, kapı ellerinin buz tutmuş durumu. (Eskişehir-Seyitgazi)

DS. pesin (I): Ağaçlarda kalan yağmur damlaları. (Kütahya)

DS. pesin (I): 3. Kırağı. (Afyon-Bolvadin).

DS. pesin (II): Su yosunu. (Konya-Akşehir)

DS. pesin (I-4): Sis. (Ankara-Ayaş)

piç (DSV, 32)

Bir bitkinin çevresinde yeniden beliren sürgün ve filiz. (Azizbey)

DS. piç: 1. Fırın. (Mersin-İçel) 2. Tırnak diplerinden kalkan et parçaları, şeytantırnağı. (Malatya, Gaziantep)

saldırma (DSV, 32)

Büyük bıçak, pala. (Küpeler)

DS. saldırma: Kadınların şakaklarına sarkıttıkları süs altını. (Kırşehir-Cemele, Niğde-Bor)

sarmaşık (DSV, 32)

¹⁰ alabada, ulabada

Sarmaşıkgillerden, koyu yeşil renkli, değişik biçimli yaprakları olan, sap ve dallarından çıkan küçük ek köklerle dik, düz yerlere yapışarak tırmanan bitki. (Çataloluk)

DS. sarmaşık: Gelin olacak kızın arkadaşlarıyla yaptığı kır eğlencesi. (Denizli-Sarayköy)

soymantı (DSV, 33)

Kabuğu soyulmuş ince ağaç dalı. (Alağaç)

DS. soymantı: 1. Sopa. (Burdur-Göhlhisar, Denizli-Çal) 2. Kaba, zıpır, işe yaramaz kimse. (Isparta, Sakarya-Karasu)

tal (DSV, 33)

Meşe ağacı, palamut. (Kayranokçular, Minnetler, Tekeler, Ulacık)

DS. tal: 1. Ardiç. (Konya-Kadınhanı) 2. Söğüt. (İstanbul-Türkistan göçmenleri)

teres (DSV, 33)

Budama. (Örücüler)

DS. teres: 1. Ters, sinirli kimse. (Tokat-Erbaa) 2. Eşcinsel, kötü huylu erkek. (Ordu-Akkuş) 3. Aşağılık anlamına sövgü sözü. (Erzurum)

tınaz (DSV, 33)

Samanla buğday yığıntısı. (Demirci Merkez, Kuzeyir, Tekeler, Üşümüş)

DS. tınaz: Alaya alma, eğlenme. (Adana, Osmaniye)

tohur (DSV, 33)

Döl, dölleme. (Hırkalı)

DS. tohur: 1. Ürün, verim. (Denizli-Çal) 2. Mısır püskülü. (Isparta-Eğirdir) 3. Daha gonca olmamış çiçek tomurcuğu. (Isparta)

topalak¹¹ (DSV, 33)

Patates. (Küpeler)

DS. topalak (III): Domates. (Afyon-Bolvadin, Çorum-İskilip)

DS. topalak (IV): Yumruk büyüklüğünde kuru toprak parçası, kesek. (Giresun)

DS. topalak (I): Yuvarlak, küre biçiminde. (Isparta-Eğirdir ve köyleri, Sakarya-Akyazı ve çevresi)

DS. topalak (V): Yufka ekmeği hamuru. (Denizli-Sarayköy)

yağlıca (DSV, 34)

Bir tür mantar. (Kılavuzlar)

DS. yağlıca: 1. Püren de denilen yeşil süpürgeotu. (Şarkikaraağaç-Isparta) 2. İlkbaharda, kendiliğinden yetişen ve yemeği yapılan bir bitki. (Diyarbakır) 3. İlkbaharda yetişen, sapı çiğ olarak yenilen bir ot. (Sivas-Gürün) 4. Odun tutuşturmak için yakılan ince, kuru, dikenli ot. (Ankara-Şereflikoçhisar)

yatak¹² (DSV, 34)

Tohumun yattığı yer. (Mezitler)

DS. yatak: 1. Koyun ve sığırların yazın, gece dağda kaldıkları yer. (Uluğbey *Senirkent - Isparta) 2. Eşkiya barınağı. (Aydın-Bozdoğan) 3. Genel olarak dağda, yaylada bulunan küçük barınak. (Bursa-İnegöl) 4. Domuz barınağı. (İstanbul-Büyükdere) 5. İn, hayvan yuvası. (Konya-İlgin) 6. Oda, oturlan yer. (Zonguldak-Çaycuma) 7. Yer. (Aydın-Nazilli)

¹¹ DS'de topalak kelimesine ait 20 alt başlık yer almakla birlikte, burada ilgili sözcüğe ait 4 madde başına yer verilmiştir.

¹² DS'de yatak kelimesine ait toplam 21 madde bulunmaktadır.

Sonuç

Demirci ağızlarında yer alan söz listesi tematik olarak incelenmiş ve Bitkiler başlığı altında yer alan 142 kelime ele alınmıştır.

Derleme Sözlüğü ile Demirci ağızlarının karşılaştırılması neticesinde Derleme Sözlüğü'nde yer almayan 95 kelime tespit edilmiştir. Derleme Sözlüğü'nde tespit edilmeyen Bitki temalı söz varlığı şunlardır: *ağarı göveri, ak bölce, akkarpuz, alfatma otu, askılık kavun, aş aşlık, aşlık dişlik, basdırga, basdırgı, bayır peslâni, baza âmidı, boğan, boşaplı, bovana, bozşaplı, bozşapla, bursa âmidı, çalı basdırma, çalı basdırması, çalı pıynar, çamakması, çayır dikenı, çayotu, çeşne, çıtır gavın, çoban kâpızı, delicegül, dişli piyna, dulgeç, elekçin, eşekgötü, eşigulak, eşimelek, eşimelik, eşinene, fasilye, feslağan, fışlayık, garagulak, garnıgara, gencer dikenı, gıcırğan, gırmızı balcan, gıynat, gicişken, gidişken, gocaboğan, gurgaz, guzugöbeği, hışırt, hıyır, hıyırtmak, hirtmak, horoz daşağı, itkürü, iyilcen, kadınayşe fasilyesi, kafıra, kara bürülce, karamık kürü, kavak mantarı, kesindir, kızılğöt, kokmuk, köpekkürü, köpektaşığı, kurtluca otu, kuzugulağı, kürüzümü, mecimek, morşaplı, murt çırpısı, netire, pasırdak, pate, patlenk, pırçak, sarıkız, semirgen, semişgen, semiz, semizgen, seyтин, sıyırıcık, siyah üzüm, sovlaz, şalak fasulye, şaştı, tareş, taygulağı, tefenk, yayla üzümü, yığın, yılanbirçağı, yumru mantar.*

47 kelime Derleme Sözlüğü'nde yer almasına karşılık anlam açısından Demirci ağızları ile farklılık göstermektedir. Bu kelimeler şunlardır: *basdırma, basdırik, bürçük, cimcirik, çalı, çetlemik, çiydem, domalan, düğül, çöyür, ebcin, erin, fışkırık, filiskin, gabeç, garamık, goruk, göve, güve otu, ineme, keç, kelemne, kelle, kelleme, kevse, kevseñ, kırık, köpekgülü, kursak, kül, labada, moruk, mürdük, navrız, pate, pesiñ, piç, saldırma, sarmaşık, soymantı, tal, teres, tınaz, tohur, topalak, yağlıca, yatak.*

Derleme çalışmaları Anadolu insanının kültürel belleğinin saklanıp kaydedilmesi ve sonraki kuşaklara aktarılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bilimsel gelişmelerin bu denli hızlı bir artış gösterdiği iletişim çağında bilhassa Anadolu'nun ücra kesimlerinde yaşayan toplumlar söz konusu teknolojik gelişmelerin baş döndürücü hızından kendisini korumayı başarmış, bu da onların sözlü kültürlerindeki kelimelerin kaybolmadan günümüze kadar ulaşmasına imkân sağlamıştır. Pek çoğu eski Türkçe dönemine kadar giden bu kelimelerin Derleme Sözlüğü'ne katkısının önemi ortadadır. Bu itibarla sözlü kültürün en önemli taşıyıcılarından ağızlarımızın yok olmasını engellemeli ve ağız araştırmalarının bilhassa mikro düzeyde (köy, kasaba, nahiye, ilçe vb.) ele alındığı çalışmalara ağırlık verilmelidir.

Türkiye'de iller ölçeğinde çok sayıda ağız çalışması yapılmış olmakla birlikte ilçe veya köy düzeyinde ağız çalışmalarına gerektiği ölçüde yer verilmemiştir. Bu bağlamda Anadolu'nun merkeze uzak köylerinde Türkçenin en eski dil yadigârlarıyla birebir örtüşen çok sayıda söz varlığı olduğu aşikârdır. Bunun için Üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı ile Türkçe Eğitimi bölümlerindeki öğrencilerin bu alana teşvik edilmesi kültürümüze yapılacak büyük hizmetlerden olacaktır.

Kaynakça

- Akar, A. (2009). Ağız sözlükleri: yöntem ve sorunlar-1. *Turkish Studies*, 4(4), 1-8.
- Biray, N. (2009). Denizli ağızından Derleme Sözlüğü'ne katkılar. *Turkish Studies*, 4(8), 747-776.
- Çakmak, C. (2022). *Demirci söz varlığı*. Gazi Kitabevi.
- Derleme Sözlüğü* (C. I-VI) (2009). (Haz. Ömer Asım Aksoy vd.). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Oruç Aslan, B. (2018). Demirci halı dokumacılığında kullanılan terimler ve Derleme Sözlüğü'ndeki yeri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 39, 65-72.

İnternet Kaynakları

[Türk Dil Kurumu Sözlükleri \(sozluk.gov.tr\)](http://sozluk.gov.tr) (Erişim Tarihi: 22.02.2024)

<https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 21.02.2024)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Ball%C4%B1babagiller> (Erişim tarihi: 19.02.2024)

Ek-1 Kaynak Kişiler¹³

No	Köyün Adı	Doğum Tarihi	Adı Soyadı	Görüşme Tarihi
1	AHATLAR	1936	Nazlım ÇELİK	03/01/2019
2	AHATLAR	1925	Hüseyin DEMİR	03/01/2019
3	AHMETLER	1937	Mehmet ŞAHİN	05/01/2019
4	AHMETLER	1937	Hanım Dudu ŞAHİN	05/01/2019
5	AKDERE	1945	Adem SARIKAYA	26/12/2018
6	AKDERE	1933	Hatice SARIKAYA	26/12/2018
7	ALAAĞAÇ	1949	Arif KANDIRMIŞ	13/12/2018
8	ALAAĞAÇ	1954	Yunus KANDIRMIŞ	13/12/2018
9	ALAAĞAÇ	1949	Muammer AKBULUT	13/12/2018
10	ARMUTLU	1940	Arzu KARATAŞ	08/01/2019
11	ASTEPE/SAĞNIÇ	1934	Ali BOZKURT	11/12/2018
12	AYVAALAN	1931	Durmuş Ali ALTINTAŞ	01/01/2019
13	AYVAALAN	1930	Eşe ALTINTAŞ	01/01/2019
14	AZİZBEY	1945	Hüseyin GÖKDEMİR	29/11/2018
15	AZİZBEY	1947	Adil BOZAN	29/11/2018
16	BARDAKÇI	1943	Kadife İLKDOĞAN	21/02/2019
17	BAYRAMŞAH	1934	Tahir ÇETİN	09/10/2018
18	BOYACIK	1934	Kamil ERDEM	04/12/2018
19	BOYACIK	1936	Mehmet SELVİ	04/12/2018
20	BOZÇATLI	1942	Asım ERTUĞRUL	04/12/2018
21	BOZKÖY	1939	Fadime GÖNDER	17/01/2019
22	BOZKÖY	1936	Ekrem BAŞ	17/01/2019
23	BOZKÖY	1934	İhsan BAŞ	17/01/2019
24	BÜYÜKKIRAN	1933	Mehmet AYDEMİR	29/11/2018
25	BÜYÜKKIRAN	1940	Ayşe AYDEMİR	29/11/2018
26	ÇAĞILLAR	1922	İsmail ER	20/12/2018
27	ÇAMKÖY	1944	Halil BURUK	02/03/2018
28	ÇAMKÖY	1938	Hasibe BURUK	02/03/2018
29	ÇANAĞAÇI	1947	Kazım YILDIRIM	23/10/2018
30	ÇANAĞAÇI	1946	Ahmet ÇAKAN	23/10/2018
31	ÇANDIR	1939	ALİ ŞEN	30/10/2018
32	ÇARDAKLI	1930	Fadime TOSUN	13/11/2018
33	ÇARDAKLI	1938	Ramazan TERZİ	13/11/2018
34	ÇATALOLUK	1920	Münevver SÖNMEZ	04/10/2018
35	DANIŞMENTLER	1942	Durmuş EREN	20/11/2018
36	DANIŞMENTLER	1941	Elif EREN	20/11/2018
37	DANIŞMENTLER	1951	Hamide ÇETİNTAŞ	20/11/2018
38	DELİDEMİRCİLER	1938	Alime ÖZYİĞİT	14/01/2019
39	DEMİRCİ MERKEZ	1934	Hayriye ARSLAN	05/01/2019
40	DEMİRCİ MERKEZ	1937	Cahit ÜNER	22/12/2018
41	DEMİRCİ MERKEZ	1949	Mustafa ERSÖZ	22/12/2018
42	DEMİRCİ MERKEZ	1930	Hasan SELÇUK	22/12/2018
43	DEMİRCİ MERKEZ	1922	Şadiye AKBAŞ	22/12/2018
44	DEMİRCİ MERKEZ	1920	Yusuf CANLI	31/10/2018
45	DEMİRCİ MERKEZ	1927	Mehmet BAĞLAM	22/12/2018
46	DEMİRCİ MERKEZ	1934	İhsan DİNÇER	22/12/2018
47	DEMİRCİ MERKEZ	1938	Gültekin DİNÇER	29/12/2018
48	DEMİRCİ MERKEZ	1929	Ali İhsan ELMACI	29/12/2018
49	DEMİRCİ MERKEZ	1933	Sabriye ELMACI	29/12/2018

¹³ Kaynak kişilere ait tablo şu kaynaktan alınmıştır: Çakmak, C. (2022). *Demirci söz varlığı*. Gazi Kitabevi.

50	DEMİRCİ MERKEZ	1939	Osman Zinnur BARIŞIK	12/01/2019
51	DEMİRCİ MERKEZ	1931	İsmail ERAYDIN	12/01/2019
52	DEMİRCİ MERKEZ	1931	Sadık ÖZKUYUMCU	05/01/2019
53	DURHASAN	1928	Habibe DÖNERTAŞ	01/01/2019
54	DURHASAN	1932	Ali KOZAK	01/01/2019
55	ELEK	1945	Emine ÖZKAYMAK	22/11/2018
56	ELEK	1946	Asiye BACAĞ	22/11/2018
57	ELEK	1934	Halil İbrahim ÇİFTÇİ	22/11/2018
58	ESENYURT	1929	Abdullah ŞALAK	01/11/2018
59	ESKİHİSAR	1948	Hasan YILDIZ	05/12/2018
60	ESKİHİSAR	1940	Yaşar CEYLAN	05/12/2018
61	ESKİHİSAR	1948	Abdullah DÖNMEZ	05/12/2018
62	ESKİHİSAR	1946	Fadime CEYLAN	05/12/2018
63	GÖMEÇLER	1940	Keziban BULUT	13/12/2018
64	GÜMELE	1929	Münise TEPE	09/02/2019
65	GÜRÇEŞME	1944	Medine ÖZYILMAZ	02/03/2019
66	GÜVELİ	1929	Abdurrahman BATMAZ	08/01/2019
67	HIRKALI	1951	Şevket GÖK	11/10/2018
68	HOŞÇALAR	1936	Ahmet ERSÖZ	25/10/2018
69	HÜDÜK	1928	Sadakat SARITAŞ	09/02/2019
70	IKLIKÇI	1931	Fadime AKDEMİR	01/11/2018
71	İCİKLER	1943	Hatice ÇİMEN	07/02/2019
72	İCİKLER	1940	Behiye AKSU	07/02/2019
73	İMCELER	1938	Neslihan ÖZDEMİR	02/03/2019
74	İMRENLER	1939	Mehmet YILDIZ	04/03/2019
75	İMRENLER	1933	Ayşe AKKAYA	04/03/2019
76	İMRENLER	1943	Ayşe YILDIZ	04/03/2019
77	İMRENLER	1943	İbrahim ÇAKMAK	04/03/2019
78	İRİŞLER	1932	Medine DİKMEN	08/11/2018
79	İSMAİLLER	1930	Sıdıka ÇETİN	17/12/2018
80	KARAİSALAR	1923	Fadime ÇEVİK	19/02/2019
81	KARAİSALAR	1934	Mehmet ÖNDER	19/02/2019
82	KARAİSALAR	1936	Ali ÇELİK	19/02/2019
83	KARGINIŞIKLAR	1952	Nurullah KARAÇELEBİ	06/11/2018
84	KAYAKÖY	1942	Osman GÖK	02/03/2019
85	KAYRANOKÇULAR	1944	Ahmet Ali YİĞİT	14/02/2019
86	KAZANCI	1936	Havva ÖZDEMİR	11/12/2018
87	KAZANCI	1937	Bekir ÖZDEMİR	11/12/2018
88	KERPİÇLİK	1940	Ramazan DEMİRÖZ	17/12/2018
89	KERPİÇLİK	1944	Zeynep DEMİRÖZ	17/12/2018
90	KILAVUZLAR	1942	Ayşe ERCAYLAN	18/12/2018
91	KILAVUZLAR	1933	Songüzel KILAVUZ	18/12/2018
92	KILAVUZLAR	1926	Hatice YETİŞ	18/12/2018
93	KILAVUZLAR	1941	Süleyman ÇAĞIRKAN	18/12/2018
94	KIŞLAK	1934	Fadime DEMİR	20/11/2018
95	KIŞLAK	1940	Himmet KARADEMİR	20/11/2018
96	KOVANCI	1928	Ali ÇAKMAK	14/02/2019
97	KÖYLÜCE	1941	Naciye ÖZDİL	14/01/2019
98	KÖYLÜCE	1941	Fadime DEMİREL	14/01/2019
99	KULALAR	1937	Fatma ÖZDEN	27/09/2018
100	KULALAR	1936	Osman ÇETİN	27/09/2018
101	KULALAR	1941	Şerife AKGÜN	27/09/2018
102	KUZEYİR	1922	Fadime AKKAYA	22/11/2018
103	KUZEYİR	1933	Mustafa SEVİM	22/11/2018
104	KUZUKÖY	1923	Ayşe BAHCIVAN	09/10/2018
105	KUZUKÖY	1929	Şerif Ali ÖZ	09/10/2018
106	KUZUKÖY	1929	Ayşe ÖZ	09/10/2018
107	KÜÇÜKKIRAN	1952	Ali KALAYCI	02/03/2019

108	KÜÇÜKKIRAN	1945	Musa YILDIZ	02/03/2019
109	KÜÇÜKKIRAN	1949	Selim AKKAYA	02/03/2019
110	KÜÇÜKKIRAN	1935	Hüseyin TUNCER	02/03/2019
111	KÜÇÜKOBA	1929	Mehmet DÖNMEZ	05/12/2018
112	KÜÇÜKOBA	1938	Selvet DÖNMEZ	05/12/2018
113	KÜPELER	1934	Razaman İZCİ	06/11/2018
114	MAHMUTLAR	1942	Halime KIRBA	18/09/2018
115	MAHMUTLAR	1945	Mahmut AKIN	18/09/2018
116	MAHMUTLAR	1940	Osman KIRBA	18/09/2018
117	MARMARACIK	1953	Hüsamettin MUTLUER	20/12/2018
118	MARMARACIK	1934	Fadime DÖNMEZ	20/12/2018
119	MEZİKLER	1943	Hatice AKYILDIZ	04/12/2018
120	MEZİKLER	1943	Memmet AKYILDIZ	04/12/2018
121	MİNNETLER	1938	Mustafa BOZATLI	08/11/2018
122	MİNNETLER	1934	Hikmet DİKMEN	08/11/2018
123	ÖKSÜZLÜ	1936	Fadime ÖZDEMİR	10/01/2019
124	ÖREN	1924	Fadime BİLGİN	25/10/2018
125	ÖRÜCÜLER	1945	Yaşar BÜLBÜL	15/10/2018
126	RAHMANLAR	1926	Abdil DÖNMEZ	15/11/2018
127	RAHMANLAR	1927	Bayram KORKMAZ	15/11/2018
128	RAHMANLAR	1935	Nazlım SÖNMEZ	15/11/2018
129	SAYIK	1930	Şerife GÜLMEZ	10/01/2019
130	SAYIK	1935	Safiye YILDIRIM	10/01/2019
131	SAYIK	1938	Halil İbrahim ÇETİNKAYA	10/01/2019
132	SERÇELER	1937	Kamil GÜLMEZ	27/11/2018
133	SEVİNÇLER	1926	Hatice YETİŞ	20/09/2018
134	SEVİNÇLER	1944	Mehmet YOKUŞ	20/09/2018
135	SEVİNÇLER	1937	Azime BULUT	20/09/2018
136	SEVİNÇLER	1948	Ekrem YETİŞ	20/09/2018
137	SÖĞÜTÇÜK	1924	Hayriye ÇÖTEL	05/02/2019
138	TALAS	1933	Mehmet YILMAZ	17/01/2019
139	TALAS	1935	Zeliha BEŞİKÇİ	17/01/2019
140	TAŞOKÇULAR	1938	Mehmet ŞEN	09/02/2019
141	TAŞOKÇULAR	1939	Nimet ŞEN	09/02/2019
142	TEKELER	1940	İhsan ÇETİNTAŞ	13/11/2018
143	TEKELER	1941	Azize ÇETİNTAŞ	13/11/2018
144	TEPERİK	1945	Abdullah YILDIZ	02/03/2019
145	TEPERİK	1943	Nurullah ÇELİK	02/03/2019
146	ULACIK	1930	Hayriye Karakaya	25/09/2018
147	ULACIK	1943	Durkadın EFE	25/09/2018
148	ULACIK	1945	Recep DEMİREL	25/09/2018
149	ÜŞÜMÜŞ	1933	Mehmet Hulusi ÜNLÜ	12/01/2019
150	YARBASAN	1947	Zeynep KARATAŞ	30/10/2018
151	YARBASAN	1937	Ali KAYA	30/10/2018
152	YAVAŞLAR	1944	Fadime KOCAOĞLU	02/03/2019
153	YAVAŞLAR	1935	İbrahim KAYACIK	02/03/2019
154	YEĞENLER	1952	Murat YILMAZ	02/03/2019
155	YEĞENLER	1939	Cemil YILMAZ	02/03/2019
156	YEŞİLDERE	1928	Müslime ÖZÇİL	27/12/2018
157	YEŞİLDERE	1937	Mustafa KAVAK	27/12/2018
158	YEŞİLOBA	1925	Himmet USLU	27/12/2018
159	YİĞİTLER	1933	Halil İbrahim ARIKAN	27/11/2018

Ek-2

Derleme Sözlüğü İle Demirci Ağzında Farklı Anlamalarda Kullanılan Kelimeler		
Madde Başı	Derleme Sözlüğü	Demirci Ağzı

basdırma	1. Kurutulmuş tuzlu et, pastırma. (Isparta-Yalvaç) 2. Sucuk, bumbar. (Burdur-Tefenni) 3. kabak veya patatesi etle pişirerek yapılan musakka. (Trabzon-Of) 4. Odun yığını. (Yozgat)	Kışın hayvanlara yedirilmek üzere çalıkların üst üste konması, bastırılması. (Ahmetler, Astepe, Marmaracık)
basdırık	Üzüm cibrelerini büyük bir ağırlıkla sıkıştırarak şıra kaybını önleyen tertibat. (Sivas-Çepni, Gömerek)	Hayvanların yemesi için çalıkların üst üste bastırılması. (Alağaç, Rahmanlar, Boyacı)
bürçük	Herhangi bir şeyin parçası. (Afyon-Bolvadin)	Pürçek, çam yaprağı. (İrişler, Marmaracık)
cimcirik	cimcirik (I): Ufak tefek (İstanbul-Yeniköy) cimcirik (II): Açık göz. (Bayburt-İrişli)	Yemeği yapıp yenebilen bir tür bitki. (Taşokçular)
çalı	çalı (V): Olmamış meyve. (İçel) çalı (IV): Bir an, bir ara. (Kıbrıs-Közünye, Larnaka) çalı (I): Delikli taş. (İstanbul) çalı (II): Bahçe. (İstanbul) çalı (III): Keçileri kovalama ünlemi. (Isparta-Küçükabaca, Uluborlu)	Meşe dalı. (İsmailler)
çetlemik	Çitlenbik. (Balıkesir-Savaştepe ve köyleri)	Yabani antep fıstığı. (Kuzuköy, Mahmutlar)
çiydem	Çiğdem. (Afyon)	Safran kökündeki soğan türü. (İsmailler)
çöyür	çöyür-1: Fidan. (Afyon-Bolvadin) çöyür-2: Yabanî armut, ahlat. (Burdur-Tefenni)	Ağaç dikenini (Ulacık)
domalan	domalan (I-2): Patatese benzeyen ve yenebilen bir çeşit mantar. (Isparta-Eğridir) domalan (III): Yastık. (İzmir-Parsa) domalan (I): Yer elması. (Eskişehir-Sivrihisar) domalan (II): Yumurta. (İzmir-Bergama) domalan (IV): Zehir. (Manisa-Gördes ve köyleri)	Yumurta vb. yumru olan şeyler; mantar türü. (Ahmetler, Demirciköy/Delidemirciler, Demirci Merkez, Durhasan, Güveli, İçikler, Kayaköy, Sayık) Not: <i>domalan</i> kelimesi azarlama ifadesi için de kullanılmaktadır: <i>Ana ben yemicem. Yemezsen yeme, domalan ye!</i>
düğül	düğül (I-2): Elendikten sonra geriye kalan en ince bulgur. (Çorum) düğül (I): 2. Darıdan yapılan yarma. (Gümüşhane-Kelkit). düğül (I): Ökse otu. (Afyon-Dinar). düğül (II): Toprağın ek küçük parçası. (Ankara-Kalecik) düğül: İnce elekten geçirilmiş çiğ yarma. (Çorum-Ortaköy)	Üzümün salkım veren bölümü, küçük salkım; meyve olan sap. (Azizbey, Demirci Merkez, Marmaracık)
ebcin	Bir çeşit mantar. (Kütahya-Emet)	Çam mantarı, kırmızı mantar. (Söğütçük)
erin	Dudak. (İstanbul-Yalova)	İç, bakla içi. (Kuzeyir)
fışkırık	1. Polis düdüğü. (Kars ve köyleri) 2. Parmak ağza konarak çalınan ıslık. (Muğla-Bodrum)	Filiz. (Marmaracık, Yeşiloba)
filiskin	Mentha silvestris, Labiatae (ballıbabagiller) (İzmir-Bergama)	Çay otu. (İrişler, İsmailler)
gabeç	Gövdesi iri, bacakları ince olan insan tipi. (Isparta-Senirkent)	Ağaç gövdesi. (Köylüce)
garamık	Sert ve uzun dikenli, ufak boylu çalı. (Ankara-Ayaş)	Böğürtlen. (İrişler)

goruk	Fındık kurdunun deldiği fındık. (Ordu)	Koruk, henüz olgunlaşmamış ekşi üzüm. (Tekeler)
göve	1. Gökyüzü. (Muğla-Düğrek) 2. Yünlü kumaşları ve dokumaları yiyen bir çeşit böcek, güve. (Kastamonu-Daday). 3. Güya. (Elazığ ve yöresi)	Sebze, yeşillik. (Kuzeyir)
güve otu	Naftalin. (Elazığ-Keban)	Filiskin adlı bitkinin halk dilindeki adı. (Azizbey)
ineme	1. Burulmuş koyun ya da keçi. (Eskişehir, Ordu-Ulubey) 2. Tuğla (Edirne-Altınoluk)	Erkek soğan, soğan filizi. (İrişler)
keç	1. Nemli yer. (Bitlis-Ahlat) 2. Samandan ayrılmış buğday. (Malatya) 3. Bal peteği. (Rize-Mapavri) 4. Destek. (Samsun-Vezirköprü)	Armutun göbeği, armudun ortasındaki sert kısım. (İcikler, Talas)
kelemne	1. Sürülmeden bırakılmış tarla. (Denizli-Çivril) 2. Papatya. (Kütahya-Emet) 3. Bir yıl sürülmemiş tarla. (Eskişehir)	Gelincik, ot türü. (Armutlu, Güveli, İsmailler, Köylüce, Marmaracık)
kelle	1. İçine ceviz, fındık, pirinç konularak yapılan hamur tatlısı. (Sivas-Zara) 2. Kere, kez. (Yozgat)	Ekin, buğday başağı. (Sevinçler, Üşümüş)
kelleme	1. Verimsiz toprak. (Çankırı-Dikenli) 2. Küçük toprak yığını, tümsek. (Ankara-Haymana)	Bağın elle budanması. (Tekeler)
kevse	Su bardağı. (Kastamonu-Küre, Konya-Ereğli)	Posa, üzümün posası. (Ulacık)
kevsej	İçi delikli, hafif, çabuk kırılabilen, yumuşak (taş vb. için). (Ankara-Polatlı)	Saman artığı, saman çöpü. (Küpeler)
kırık	1. Eşek yavrusu, sığa. (Samsun-Vezirköprü) 2. Şıklığa özenen, gösteriş çabasında olan. (Çankırı-Saray)	Kırılmış odunluk çam dalı (Mahmutlar)
köpekgülü	Yaban gülü (Zonguldak-Çaycuma)	Kuşburnu. (Küçükoba)
kursak	1. Anlak, us, akıl. (Tokat, Eskişehir) 2. Yürek, kalp. (Manisa, Amasya-Merzifon) 3. Mide. (Uşak) 4. Kapının tahtalarını birbirine bağlayan ağaç. (Kars)	Kuzu göbeği mantarı. (İcikler)
kül	Kül. (Diyarbakır, Doğu Trakya)	Samanın tozu. (Yeğenler)
labada	1. Bluz. (Konya) 2. Cüppe. (Maraş)	Pazı. (Akdere, İsmailler, İrişler)
moruk	1. Leylak. (Karaaba-Çanakkale) 2. Bir çeşit diken. (Bursa-Hamiler) 3. Kar altındaki kuru ot. (Isparta-Keçiborlu) 4. Sazlık yerlerde yetişen, mavi çiçekli bir çeşit ot. (Kütahya-Altıntaş) 4. Çocukların oyunda kazandıkları sayı. (Burdur-Başpınar)	Sarı renkli çiçek açan çalimsı bitki. (Mezitler)
mürdük	1. Mercimeğin büyüğü. (Bilecik--Gölpazarı) 2. Bezelye. (Bursa-İnegöl) 3. Fiğe benzeyen yaban otu. (Ankara-Ayaş) 4. Bezelyeye benzeyen bir çeşit yaban otu.	Otsu bölümü hayvan yemi olarak kullanılan, beyaz açık mavi veya mor çiçekli bir bitki türü. (Akdere, Hoşçalar)

	(Tokat) 5. Haşlanmış buğday, mısır, nohut, fasulye karışımı. (Isparta-Şarkikaraağaç) 6. Mercimek. (Çankırı-Çerkeş)	
navrız	Martı. (Hatay-Antakya)	Nergis çiçeği. (Köylüce)
pate	1. Bardak. (Ankara) 2. Bilye. (Edirne) 3. Çadır. (Eskişehir-Seyitgazi)	Patates. (İsmailler)
pesin	pesin (I-2): Soğuk nedeniyle, ağaç dalları, kapı ellerinin buz tutmuş durumu. (Eskişehir-Seyitgazi) pesin (I): Ağaçlarda kalan yağmur damlaları: Dallar pesinliymiş geçerken her tarafını ıslattı. (Kütahya) pesin (I): 3. Kırığı. (Afyon-Bolvadin). pesin (II): Su yosunu. (Konya-Akşehir) pesin (I)-4: Sis. (Ankara-Ayaş)	Kurumuş çam yaprağı. (İrişler, Kışlak)
piç	1. Fırın. (Mersin-İçel) 2. Tırnak diplerinden kalkan et parçaları, şeytantırnağı. (Malatya, Gaziantep)	Bir bitkinin çevresinde yeniden beliren sürgün ve filiz. (Azizbey)
saldırma	Kadınların şakaklarına sarkıttıkları süs altını. (Kırşehir-Cemele, Niğde-Bor)	Büyük bıçak, pala. (Küpeler)
sarmaşık	Gelin olacak kızın arkadaşlarıyla yaptığı kır eğlencesi. (Denizli-Sarayköy)	Sarmaşıkçillerden, koyu yeşil renkli, değişik biçimli yaprakları olan, sap ve dallarından çıkan küçük ek köklerle dik, düz yerlere yapışarak tırmanan bitki. (Çataloluk)
soymantı	1. Sopa. (Burdur-Göhlisar, Denizli-Çal) 2. Kaba, zıpır, işe yaramaz kimse. (Isparta, Sakarya-Karasu)	Kabuğu soyulmuş ince ağaç dalı. (Ala ağaç)
tal	1. Ardıç. (Konya-Kadınhanı) 2. Söğüt. (İstanbul-Türkistan göçmenleri)	Meşe ağacı, palamut. (Kayranokçular, Minnetler, Tekeler, Ulaçık)
teres	1. Ters, sinirli kimse. (Tokat-Erbaa) 2. Eşcinsel, kötü huylu erkek. (Ordu-Akkuş) 3. Aşağılık anlamına sövgü sözü. (Erzurum)	Budama. (Örücüler)
tınaz	Alaya alma, eğlenme. (Adana, Osmaniye)	Samanla buğday yığıntısı. (Demirci Merkez, Kuzeyir, Tekeler, Üşümüş)
tohur	1. Ürün, verim. (Denizli-Çal) 2. Mısır püskülü. (Isparta-Eğirdir) 3. Daha gonca olmamış çiçek tomurcuğu. (Isparta)	Döl, dölleme. (Hırkalı)
topalak	topalak (III-6): Domates. (Afyon-Bolvadin, Çorum-İskilip) topalak (IV): Yumruk büyüklüğünde kuru toprak parçası, kesek. (Giresun) topalak (I): Yuvarlak, küre biçiminde. (Isparta-Eğirdir ve köyleri, Sakarya-Akyazı ve çevresi)	Patates. (Küpeler)

	topalak (V): Yufka ekmeği hamuru. (Denizli-Sarayköy)	
yağlıca	1. Püren de denilen yeşil süpürgeotu. (Şarkikaraağaç-Isparta) 2. İlkbaharda, kendiliğinden yetişen ve yemeği yapılan bir bitki. (Diyarbakır) 3. İlkbaharda yetişen, sapı çiğ olarak yenilen bir ot. (Sivas-Gürün) 4. Odun tutuşturmak için yakılan ince, kuru, dikenli ot. (Ankara-Şereflikoçhisar)	Bir tür mantar. (Kılavuzlar)
yatak	1. Koyun ve sığırların yazın, gece dağda kaldıkları yer. (Uluğbey *Senirkent-Isparta) 2. Eşkıya barınağı. (Aydın-Bozdoğan) 3. Genel olarak dağda, yaylada bulunan küçük barınak. (Bursa-İnegöl) 4. Domuz barınağı. (İstanbul-Büyükdere) 5. İn, hayvan yuvası. (Konya-İlgın) 6. Oda, oturlan yer. (Zonguldak-Çaycuma) 7. Yer. (Aydın-Nazilli)	Tohumun yattığı yer. (Mezitler)

Extended Summary

Demirci district, which is approximately 185 kilometres away from the centre of Manisa, attracts attention with its historical and natural beauties. Being so far away from the city centre has provided a suitable environment for the preservation of archaic words in the dialects of Demirci district. In our study on the vocabulary of Demirci, an ancient settlement, the language material collected from Demirci Centre and 78 villages connected to the centre was discussed. Due to its geographical location; Demirci district has ancient lands that have hosted many civilisations in the region in almost every period of history due to the valleys and river beds opening from the Aegean to Central Anatolia. The history of Demirci and its surroundings dates back to the prehistoric, Chipped Stone, Polished Stone and Cave periods. Based on the findings of Swedish Geologist Holst and American Geologist Warren Upham, Demirci region dates back to at least 30 thousand years ago. However, Demirci geography has also experienced the Copper, Bronze and Iron Age respectively. With the invention of writing 6000 years ago, migrations to Anatolia accelerated with the beginning of historical periods. Demirci, which experienced the rule of Ethiopians (Hittites), Phrygians, Cimmerians, Nordics, Lydians, Persians, Ionians, Romans, Byzantines, Seljuks, Saruhanids and Ottomans, has hosted many cultures and civilisations. The language of the Turks, one of the oldest and most ancient civilisations of the world, is equally rich. The writing adventure of Turkish, which started with the Yenisey inscriptions, took a perfect form with the Orkhun Inscriptions, which were almost the constitution of the 2nd Kokturk Khaganate. In the 11th century, Kashgarli Mahmud's *Dîvânu Lugâti't-Türk* came to light as the first dictionary of Turkish. Kashgarli's unique work *Dîvânu Lugâti't-Türk* is also accepted as the first dialect dictionary of the Turkish language as it reveals the differences in the pronunciation of Turkish words among different Turkish tribes. The theoretical framework of Turkish lexicography, the earliest example of which we see in the 11th century with *Dîvânu Lugâti't-Türk*, started in the Tanzimat period. In this period, Ahmet Vefik Pasha (Lehçe-i Osmanî-1876), Muallim Nâci (Lügati Nâci-1891) and Şemseddin Sâmî (Kâmûs-ı Türkî 1901) determined the principles of the field of lexicology in the introduction of their works. In particular, Şemseddin Sami, one of the most prominent names of Turkish lexicography, has a special importance with the principles of the modern lexicology method of the Republican era in the Preface he wrote in *Kamus-ı Türkî*. In this study, unlike the previous studies titled "Contributions from Anatolian dialects to the Compilation Dictionary", it is aimed to thematically analyse the examples identified in the vocabulary of Demirci but not included in the Compilation Dictionary. In this first study, there will be the headings of the articles related to plants, and the identified vocabulary will be listed alphabetically. The study is based on the thematic analysis of the words under the title of Plants in Demirci Söz Varlığı. The words under the title of Plants in this source were compared one by one with the Compilation Dictionary. The words found in the dialect of Demirci but not found in the Compilation Dictionary have been recorded, and the words that are found in the dialect of Demirci and in the Compilation Dictionary but have a difference in meaning, especially in the Compilation Dictionary, are also included. Plant names that are not included in the Compilation Dictionary are listed alphabetically, and sample sentences are also included in the footnotes for some of the items. Only words with nouns were taken into consideration in the analysis. Next to the items recorded from the dialect of Demirci,

the village where they were identified is written in brackets. While writing the place of occurrence of the items in the Compilation Dictionary, it was generally tried to include a single region. At the end of the study, the list of 159 source persons who were interviewed face-to-face during the collection of the vocabulary in the book Demirci Vocabulary and the list of words with a difference in meaning in the Demirci dialect and the Compilation Dictionary will be included in the tables. The abbreviation (DSV) consisting of the initials of the work in parentheses and the page number will be given next to the items taken from the book named Demirci Vocabulary. At the end of the study, the information of 159 source persons who have a great share in the formation of the book named Demirci Vocabulary is given in a collective table at the end of the study. As a result, this study aims to identify some words that are not included in the Compilation Dictionary.